

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
IV етап XXXIV Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури
м. Львів
2023 рік
Українська мова
9 клас

I. Творча майстерня

У кожного свій шлях до мови. Хтось розмовляє нею з колиски, а хтось обирає її свідомо в старшому віці. Український захисник, командир відділення ЗСУ, а також екоактивіст, музикант, підприємець Павло Вишебаба назвав п'ять причин перейти на українську мову. За його словами, російська – це мова ворога, а українська – мова роду. Також захисник стверджує, що наша мова сексуальна, нею можна розлютити росіян, а ще саме так можна уникнути суперечок щодо мовного питання.

Яку причину говорити українською назвали б ви? Чи підтримуєте ви лагідну українізацію? Висловіть свою думку, у творі спроєктуйте можливий діалог між прихильником і противником актуалізації мовного питання в період війни та переходу на українську мову (орієнтовний обсяг: 2,5–3 ст.). Використайте у творі та підкресліть, позначивши на полях відповідною цифрою, такі конструкції: 1) складені іменні присудки (не менше ніж 2); 2) риторичні запитання (не менше ніж 2); 3) складнопідрядні речення з підрядним мети та умови (по одному реченню).

(15 балів)

II. Синтаксичний ринг

Виконайте повний синтаксичний розбір речення (підкресліть члени речення, побудуйте структурну схему, дайте загальну характеристику всій конструкції й компонентам як простим реченням), надпишіть частини мови.

Нема таких слів, щоб виповісти, як співала його душа, бо ж після всіх земних прикростей ти ніби опинився в іншій природі, для тебе, людини-птаха, відкрилось одразу все небо, де тобі дано по-іншому відчувати себе, своє єство (О. Гончар).

(10 балів)

III. Лінгвістичний бліц

Дайте відповіді на питання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловленнях.

1. Запишіть усі можливі форми позначення часу: 8¹⁵.
2. Наведіть пари омоформ, омографів, омофонів, паронімів.

3. Поясніть, чим зумовлене різне написання слів *сніжно-білий* і *білосніжний*, *лимоннокислий* і *лимонно-жовтий*, *суспільно корисний* і *суспільно-політичний*, *військовозобов'язаний* і *військово-промисловий*.

4. Чи однаковим способом утворені слова *пароплавчик*, *далекоглядно*, *снігозахист*, *перерозподіл*, *Донбас*? Відповідь аргументуйте.

5. Поставте наголос у словах: *громадянин*, *ненависть*, *витрата*, *пізнання*, *уподобання*.

(5 балів)

IV. Ерудит

До 31-ої річниці незалежності України опубліковано матеріал «31 родзинка української мови». Напишіть 5 цікавих фактів про українську мову, які вирізняють її серед інших мов.

(5 балів)

V. Тестові завдання

1. Прочитайте текст і виконайте завдання 1-4 до нього:

1. Звертаючи погляди до **біблійного Мойсея**, українство різних часів шукало зі ... такого провідника, який вивів би нашу націю до власної землі **обітованної**.

2. І чи не першого такого **загальновизнаного** батька нації воно побачило в постаті гетьмана Богдана Хмельницького, коли він наприкінці 1648 року повернувся з-під Замостя до Києва. 3. Це йому тоді звучали хорали київських **спудеїв біля Золотих воріт**, це його називали новим українським **Мойсеєм**, який визволив свій народ від іноземного поневолення (В. Сергійчук).

<p>1. Орфографічну помилку допущено в слові: А біблійного Мойсея; Б обітованної; В загальновизнаного; Г Золотих воріт.</p>	<p>3. До якої групи лексики належить слово <i>спудеїв</i> (див. речення 3): А неологізм; Б історизм; В архаїзм; Г жаргонізм.</p>
<p>2. У реченні <i>Це йому тоді звучали хорали київських спудеїв біля Золотих воріт</i> слово <i>хорали</i> означає: А церковний багатоголосий хоровий спів; Б хвалебна духовна пісня; В жанрова форма поезії; Г віршувальний розмір.</p>	<p>4. Замість пропуску в першому реченні має бути словосполучення А своєї галузі; Б своєї царини; В свого середовища; Г своєї сфери.</p>

2. Поєднайте виділені фрагменти простих (1–4) і складних (А–Д) речень за подібністю синтаксичного значення. Див. зразок такого поєднання: *Ми зустрінемося ^{коли?} завтра* ↔ *Ми зустрінемося, ^{коли?} коли зійде сонце*.

Просте речення	Складне речення
1. <i>І два віки зійшлися на пораду</i> (Л. Костенко).	А <i>Де хоче – воскресне</i> (Л. Костенко)
2. <i>Всі механізми цокали загрозово</i> (Л. Костенко).	Б <i>Мене дивує, що в дитинстві мене нічого не дивувало</i> (Л. Костенко).
3. <i>Пасуться в душах табуни табу</i> (Л. Костенко).	В <i>Сама втекла в сніги, у глухомань, щоб віднайти душевну рівновагу</i> (Л. Костенко).
4. <i>Місто будувати він над Полтвою звелів</i> (Л. Костенко).	Г <i>Не любить слово стимулів плечистих, бо н'є натхнення тільки з рік пречистих</i> (Л. Костенко).
	Д <i>Співала так, як лиш вона уміла</i> (Л. Костенко).

3. Значення «надумане мірило упередженої людини, яка підганяє під нього факти дійсності» має фразеологізм:

- А піррова перемога;
- Б дамоклів меч;
- В геростратова слава;
- Г прокрустове ложе;
- Д еолова арфа.

4. ПРАВИЛЬНО утворено форму наказового способу дієслів у рядку:

- А давайте напишемо;
- Б ходімте;
- В будемо вчити;
- Г прочитаємо;
- Д заспіваймо.

(10 балів)

VI. Лабораторія редактора

Запропонуйте правильні варіанти до поданих конструкцій, що засвідчують порушення норм літературної мови:

1. Сильні морози нанесли шкоди посівам.
2. Я хочу на відмінно здати вступний екзамен.
3. У діяльності уряду чільне місце займає питання захисту країни.
4. Настав час підвести підсумки роботи конференції.
5. Закон вступає в дію з моменту підписання.

(5 балів)

Усього: 50 балів